

UCHWAŁA XII/62/2008
RADY GMINY W RADOWIE MAŁYM
Z dnia 30 stycznia 2008r.

W sprawie przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Radowo Małe na lata 2008-2013

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. samorządzie gminnym (Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1586; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 273, poz. 2703; z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164, poz. 1366, Nr 179, poz. 1487, Nr 180, poz. 1493; z 2006 r. Nr 135, poz. 950, Nr 144, poz. 1043, Nr 186, poz. 1380, Nr 249, poz. 1831, Nr 251, poz. 1844; z 2007 r. Nr 35, poz. 219, Nr 36, poz. 226, Nr 48, poz. 320, Nr 120, poz. 818, Nr 209, poz. 1519) uchwala się, co następuje :

§ 1. Przyjmuje się Strategię Integracji i Rozwiązań Problemów Społecznych Gminy Radowo Małe na lata 2008-2013 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Zygmunt Bławdziewicz

Załącznik do:

Uchwały Nr XII/62/2008

Rady Gminy w Radowie Małym

z dnia 30 stycznia 2008r.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY RADOWO MAŁE
NA LATA 2008-2013**

GRUDZIEŃ 2007

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	4
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	5
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	7
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	21
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	22
2.2. DEMOGRAFIA.....	23
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	26
2.4. KWESTIA DZIECKA	35
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	39
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	44
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	47
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	49
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	53
2.10. ANALIZA SWOT	59
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	66
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	68
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	72
3.1. MISJA	73
3.2. CELE STRATEGICZNE, SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	74
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	83
4. UWAGI KOŃCOWE	87

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy. W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Ośrodku Pomocy Społecznej w Radowie Małym** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

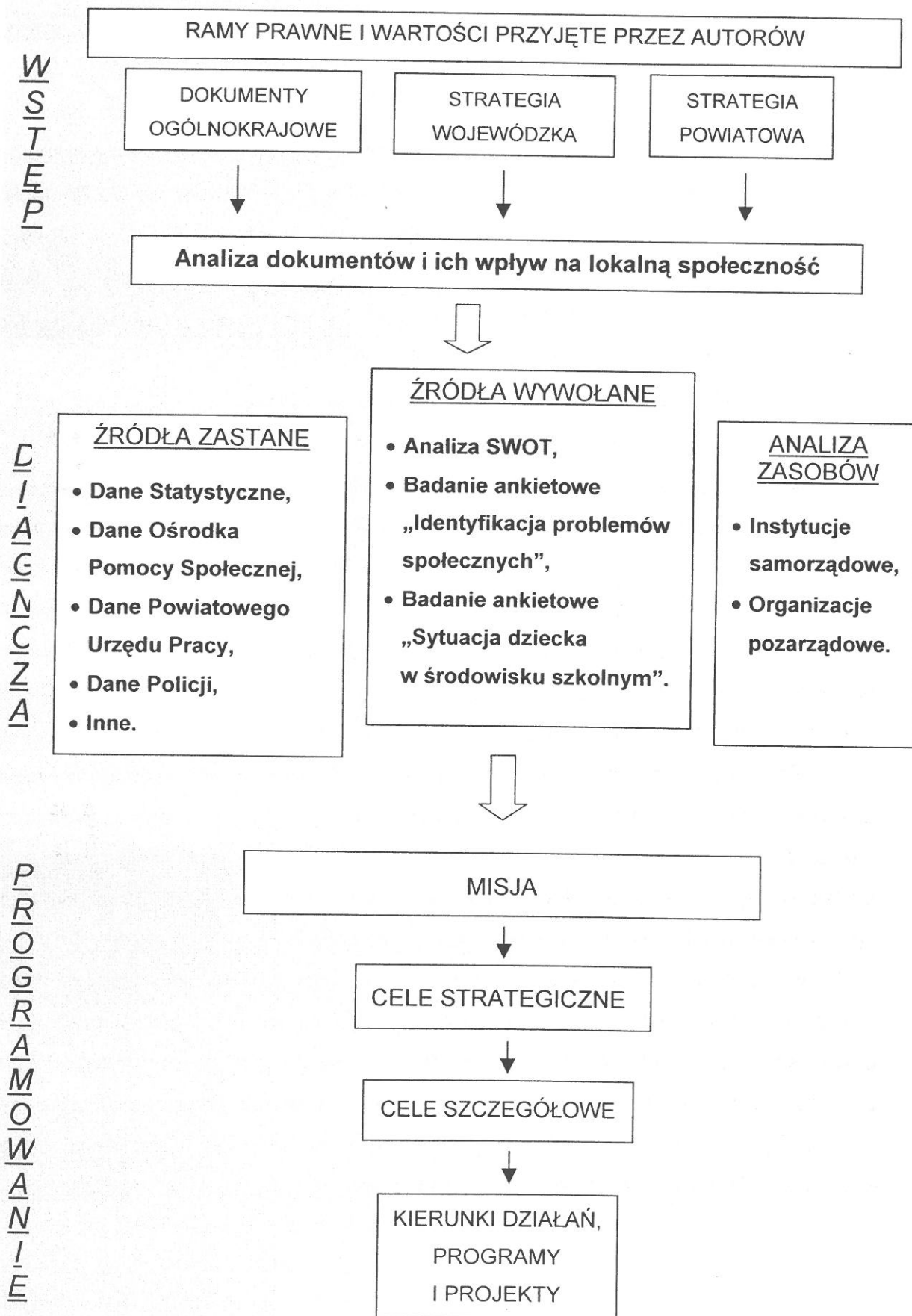
- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.3.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych

kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.3.4. STRATEGIA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ DO ROKU 2015

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa zachodniopomorskiego. Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej pozwala zaplanować działania województwa w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Pomorza Zachodniego, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Pomorza Zachodniego. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Misją powyższej Strategii jest: podnoszenie jakości życia wśród tych mieszkańców regionu, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym. Celem pośrednim jest stworzenie spójnego systemu realizacji zadań polityki społecznej, a cele strategiczne i operacyjne są następujące:

1. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia

- Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych
- Promocja na rzecz zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych
- Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób długotrwale bezrobotnych
- Przeciwdziałanie „dziedziczeniu” przez mieszkańców województwa długotrwałego bezrobocia

2. Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych
 - Tworzenie lokalnego systemu wsparcia dla rodzin
 - Pomoc dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych
 - Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych
3. Przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych
 - Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
 - Aktywizacja mieszkańców województwa zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
 - Edukacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
4. Zmniejszenie spożycia alkoholu i używania środków psychoaktywnych oraz ograniczanie ich negatywnych skutków wśród mieszkańców województwa
 - Edukacja społeczna i działalność wychowawcza
 - Lecznictwo odwykowe oraz rehabilitacja osób uzależnionych
 - Przeciwdziałanie negatywnym następstwom używania środków psychoaktywnych
5. Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego
 - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych we wszystkich grupach społecznych
 - Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych
6. Podniesienie bezpieczeństwa społecznego i socjalnego wśród osób starszych
 - Poprawa bezpieczeństwa socjalnego wśród ludzi starszych
 - Aktywizacja społeczna osób starszych
 - Wzmocnienie roli i miejsca osób starszych w środowiskach lokalnych

1.3.5. OGÓLNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ŁOBESKIM

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łobeskim. Dokument określający najistotniejsze

problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości (lata 2004-2008) wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad Strategią na podstawie analizy uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz zakresu udzielanej pomocy społecznej w powiecie łobeskim określono problemy społeczne oraz przedstawiono strategiczne kierunki działań, które powinny być podjęte w celu ich rozwiązania:

1. Zmniejszenie bezrobocia
 - 1.1. Promowanie usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej
 - 1.2. Aktywizacja zawodowa
 - 1.3. Zwiększenie liczby aktywnych programów rynku pracy adresowanych do młodzieży
 - 1.4. Dostępność informacji o systemie edukacji i prognoza popytu na osoby z określonymi kwalifikacjami
 - 1.5. Doskonalenie metod pracy pośredników pracy
 - 1.6. Funkcjonowanie klubu pracy
 - 1.7. Klub pracy w gminach
 - 1.8. Inicjowanie i tworzenie miejsc pracy w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu
 - 1.9. Zapewnienie przyrostu liczby miejsc pracy poprzez stały rozwój gospodarczy powiatu
2. Zmniejszenie zjawiska bezdomności
 - 2.1. Wspieranie organizacji pozarządowych opiekujących się bezdomnymi
3. Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin
 - 3.1. Zapewnienie mieszkań chronionych
 - 3.2. Zapewnienie mieszkań socjalnych
4. Pomoc osobom starszym
 - 4.1. Rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania
 - 4.2. Organizowanie ośrodków wsparcia w postaci mieszkań chronionych
 - 4.3. Poprawa standardu usług w ponadgminnym Domu Pomocy Społecznej w Resku

5. Pomoc dziecku i rodzinie
 - 5.1. Rozwój usług poradniczych
 - 5.2. Rozwój pomocy środowiskowej
 - 5.3. Zmiana modelu placówek opiekuńczo-wychowawczych w kierunku wielofunkcyjnych instytucji
 - 5.4. Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych jako alternatywy dla placówek opiekuńczo-wychowawczych
6. Pomoc osobom niepełnosprawnym
 - 6.1. Utworzenie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności
 - 6.2. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych
 - 6.3. Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych oraz w komunikowaniu się

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Wiejska gmina Radowo Małe położona jest w środkowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Zajmuje powierzchnię 180,44 km² i liczy 3.740 mieszkańców (stan na 31.12.2006 r.).

Gmina Radowo Małe jest jedną z pięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu łobeskiego. Do gminy należy siedemnaście sołectw: Borkowo Wielkie, Czachowo, Dobrkowo, Gostomin, Karnice, Mołdawin, Orle, Pogorzelice, Radowo Małe (siedziba władz gminy), Radowo Wielkie, Rekowo, Rogowo, Siedlice, Sienno Dolne, Strzmiele, Troszczyno i Żelmowo. Od południa obszar gminy graniczy z gminami Węgorzyno i Dobra, od zachodu z gminą Nowogard, od północy z gminą Resko, a od wschodu z gminą Łobez.

Gmina Radowo Małe leży na Wysoczyźnie Łobeskiej i Równinie Nowogardzkiej. Przez zachodnią część gminy przepływa rzeka Ukleja (dopływ Regi), która jest dostępna dla kajaków. W północnej części gminy znajduje się rezerwat Nad Jeziorem Piaski.

Radowo Małe to gmina typowo rolnicza. Znaczną część jej powierzchni (ok. 26%) stanowią jednak lasy, które pod względem różnorodności siedlisk, składu gatunkowego oraz stopnia naturalności i zachowania gatunków unikalnych należą do jednych z najcenniejszych na Pomorzu. Niezwykle urozmaicona szata roślinna z blisko 650 gatunkami roślin, w tym 34 gatunkami grzybów oraz 64 gatunkami roślin uznanych za rzadkie bądź zagrożone w swoim istnieniu, pokrywa około 40% obszaru gminy. Wpływ czynników takich jak ukształtowanie terenu gminy, bogactwo siedlisk podmokłych, mały udział gruntów przeznaczonych na infrastrukturę techniczno-przemysłową umożliwił osiedlenie się wielu gatunków bezkręgowców i kręgowców. Na terenie gminy bytuje ich co najmniej 250 gatunków. Uroku całej gminie dodają niewielkie jeziora (największe jezioro Głębokie o powierzchni 32,5 ha oraz Okrzeja, Piaski, Konie i Wojtkowo).

Unikalne walory krajobrazowe, bogactwo przyrody, przepiękne lasy, czystość wód i powietrza stwarzają w gminie Radowo Małe dogodne warunki dla rozwoju różnorodnych form turystyki. Dla miłośników aktywnego wypoczynku zaczęto wytyczać ścieżki rowerowe przez najatrakcyjniejsze zakątki gminy, a prężnie rozwijające się gospodarstwa agroturystyczne oferują turystykę konną oraz noclegi. Z końcem 2006 roku na terenie gminy funkcjonowało ogółem 30 podmiotów gospodarczych publicznych i 137 podmiotów gospodarczych prywatnych.

Przez gminę prowadzą drogi wojewódzkie: nr 147 – łącząca Radowo Małe przez Strzmiele (5 km) z Łobzkiem (11 km) i Wierzbicinem (19 km, 8 km od Nowogardu) oraz nr 146 – łącząca Siedlice z wsią Strzmiele (5 km) i Dobrą (13 km).

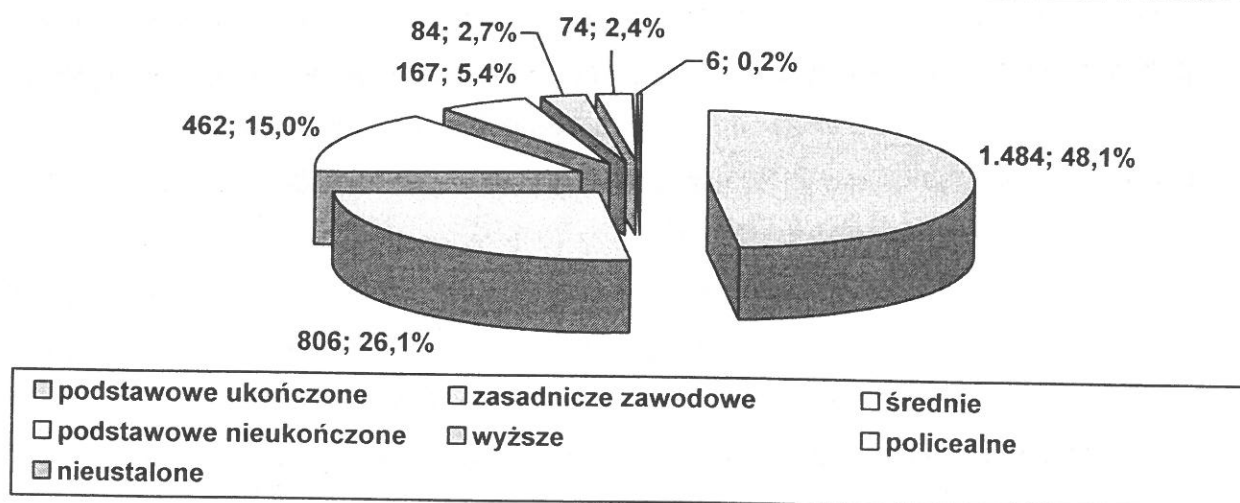
Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: utworzone w Szkole Podstawowej w Siedlicach przedszkole, do którego w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało ogółem 20 dzieci, dwie szkoły podstawowe, w których naukę pobierało 316 uczniów (w tym 44 dzieci w kl. „0”), a także gimnazjum, w którym uczyło się 199 uczniów.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Ośrodek Zdrowia” Radowo Małe.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy Radowo Małe zamieszkiwały 3.784 osoby. Analizując strukturę wykształcenia ludności gminy w wieku 13 lat i więcej (3.083 osoby), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (1.484 osoby), zasadniczym zawodowym (806 osób) i średnim (462 osoby), a wykształceniem wyższym legitymowały się 84 osoby.

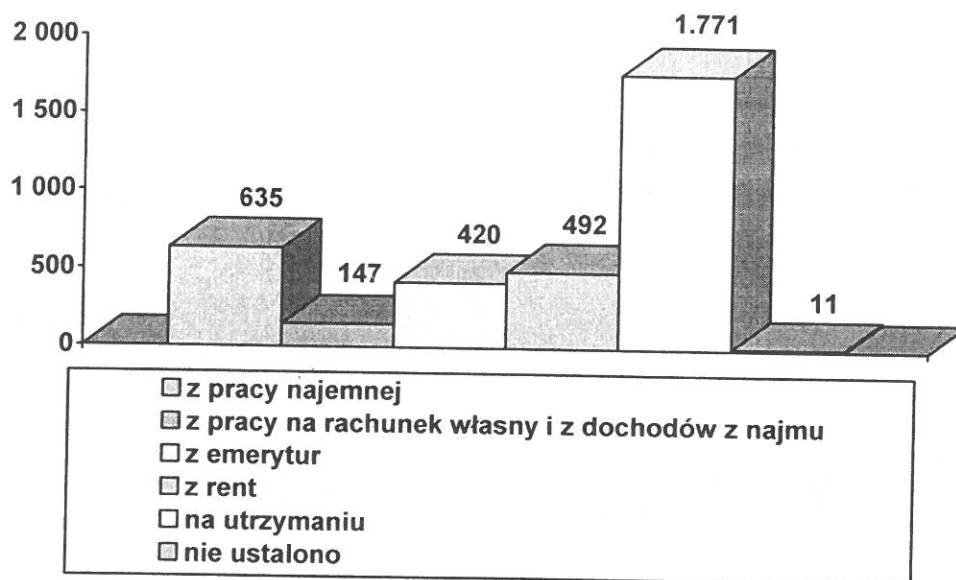
Ludność gminy w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

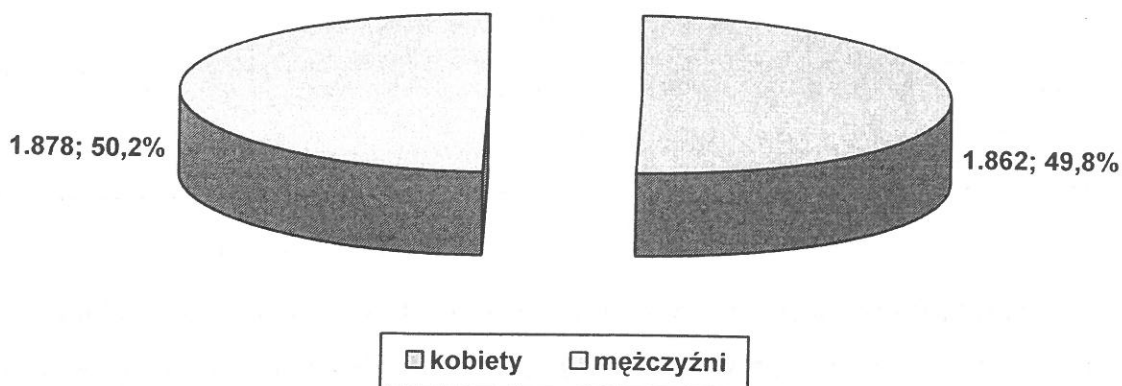
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

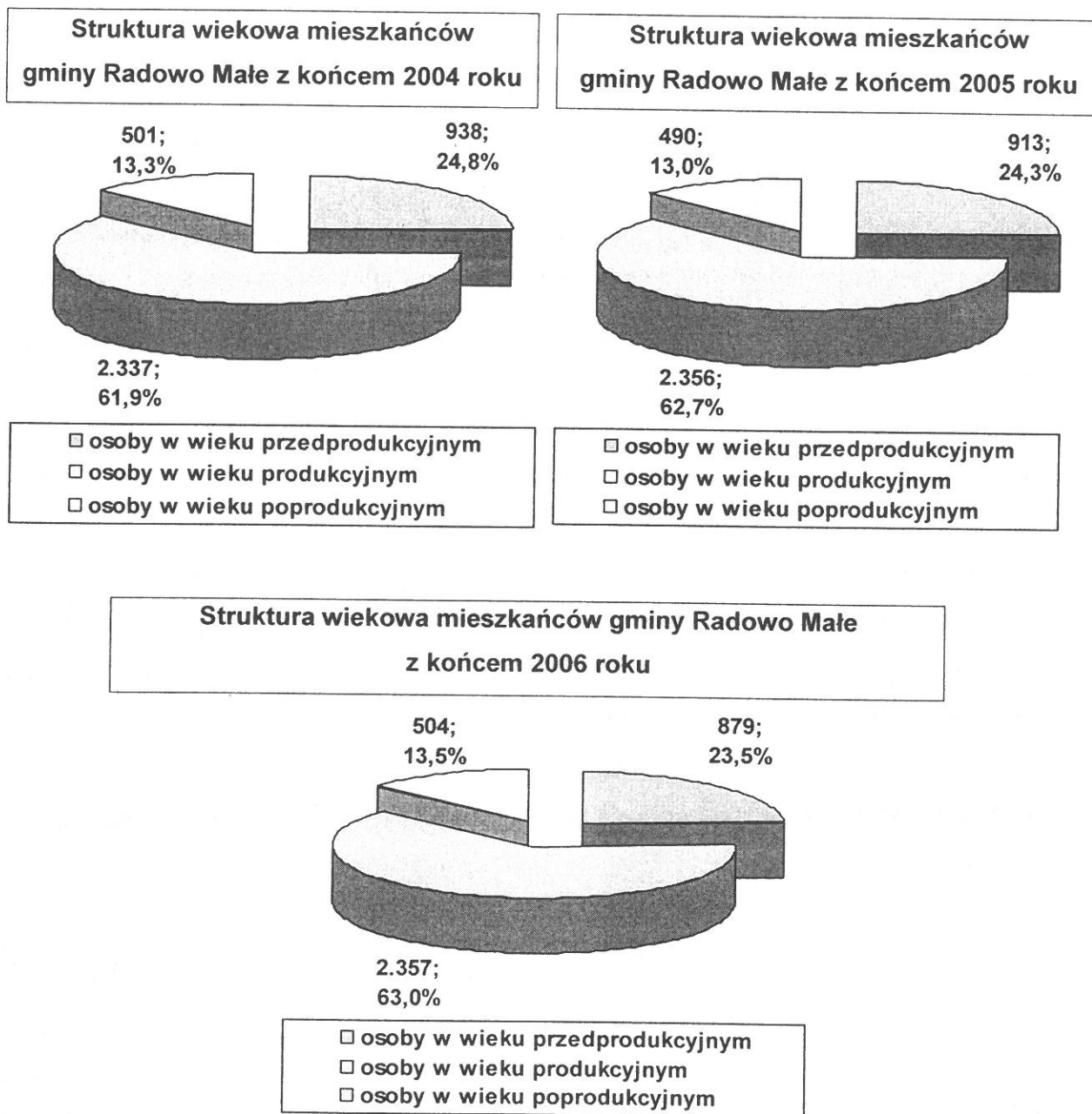
W 2002 roku spośród 3.784 mieszkańców gminy 2.002 osoby posiadały własne źródło utrzymania (52,9%). Wśród nich 782 osoby utrzymywały się z pracy, w tym 635 osób z pracy najemnej i 147 osób z pracy na własny rachunek i z dochodów z najmu (89 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 1.220 osób, z czego 420 mieszkańców gminy otrzymywało świadczenia emerytalne, a 492 osoby – świadczenia rentowe. Na utrzymaniu pozostawało 1.771 mieszkańców, a źródła utrzymania nie ustalono dla 11 osób.

Ludność gminy Radowo Małe z końcem 2006 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

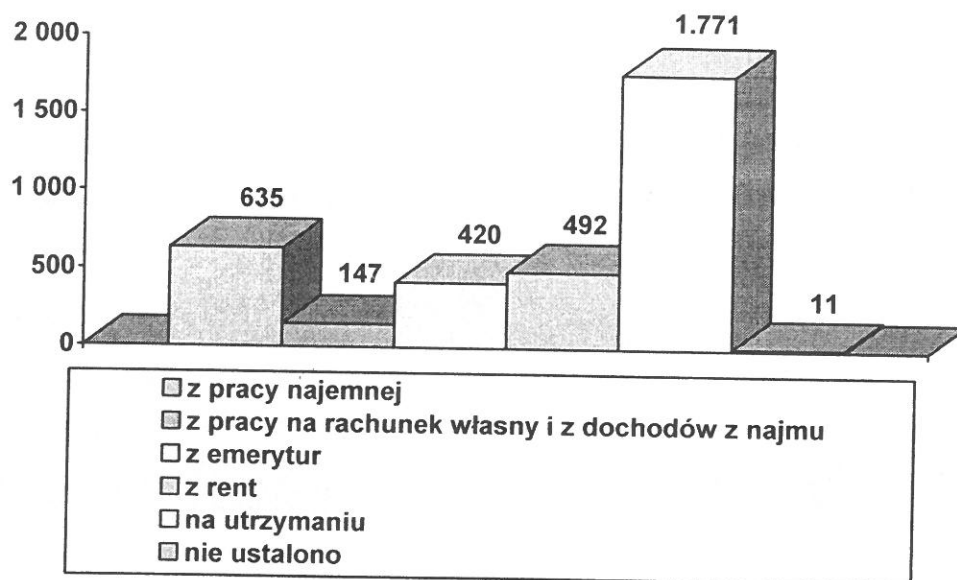
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 31 grudnia 2006 roku teren gminy zamieszkiwało 3.740 osób, w tym 1.878 kobiet i 1.862 mężczyzn. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 21 osób na 1 km².

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Na przestrzeni lat 2004-2006 struktura wiekowa mieszkańców gminy Radowo Małe ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku produkcyjnym. Nieznacznym wahaniom ulegała natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa

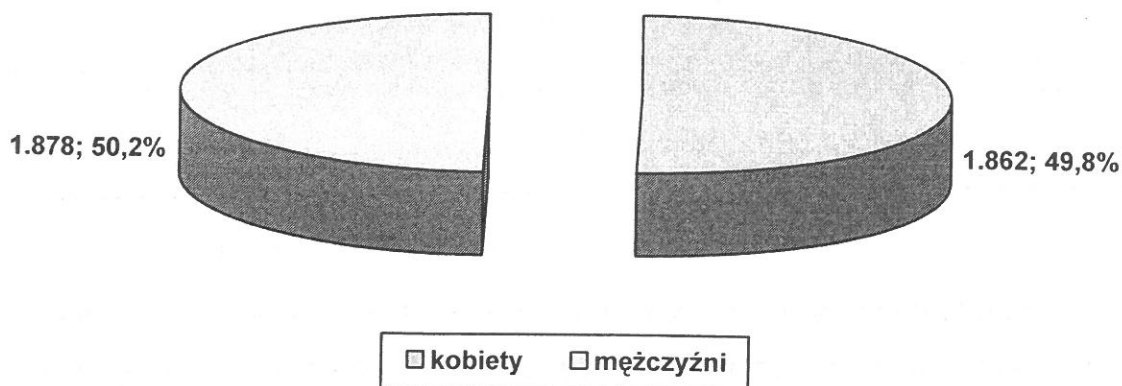
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 3.784 mieszkańców gminy 2.002 osoby posiadały własne źródło utrzymania (52,9%). Wśród nich 782 osoby utrzymywały się z pracy, w tym 635 osób z pracy najemnej i 147 osób z pracy na własny rachunek i z dochodów z najmu (89 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 1.220 osób, z czego 420 mieszkańców gminy otrzymywało świadczenia emerytalne, a 492 osoby – świadczenia rentowe. Na utrzymaniu pozostawało 1.771 mieszkańców, a źródła utrzymania nie ustalono dla 11 osób.

Ludność gminy Radowo Małe z końcem 2006 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

mieszkańców gminy Radowo Małe w latach 2004-2006 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy systematycznie zmniejszającej się w gminie liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co związane jest z malejącą dzietnością rodzin. Druga natomiast odnosi się do odnotowywanego w gminie wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnych oraz rejestrowanego w skali kraju wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

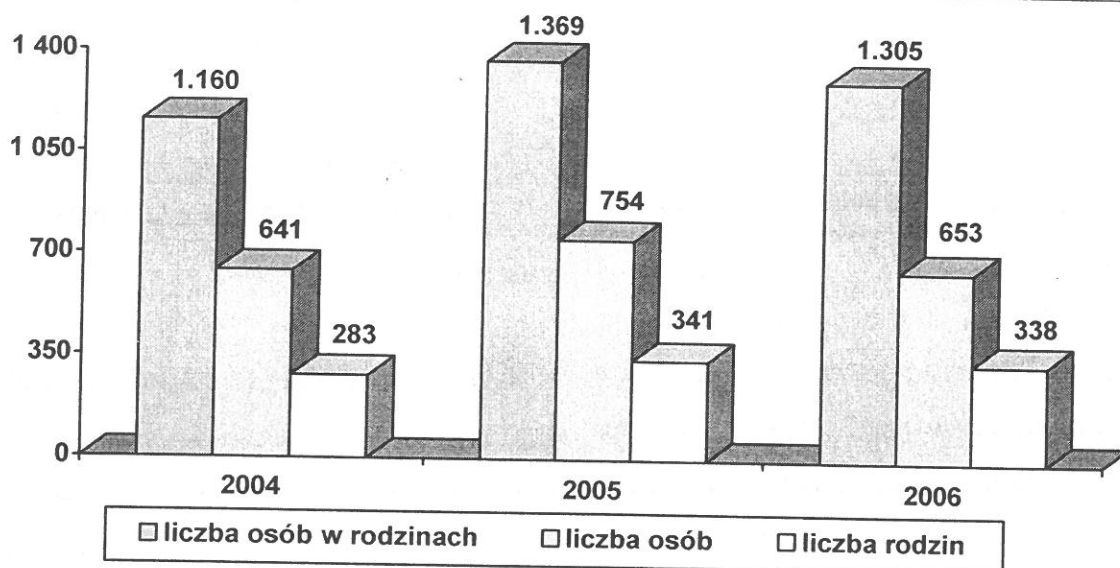
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Radowo Małe odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);

- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2004-2006

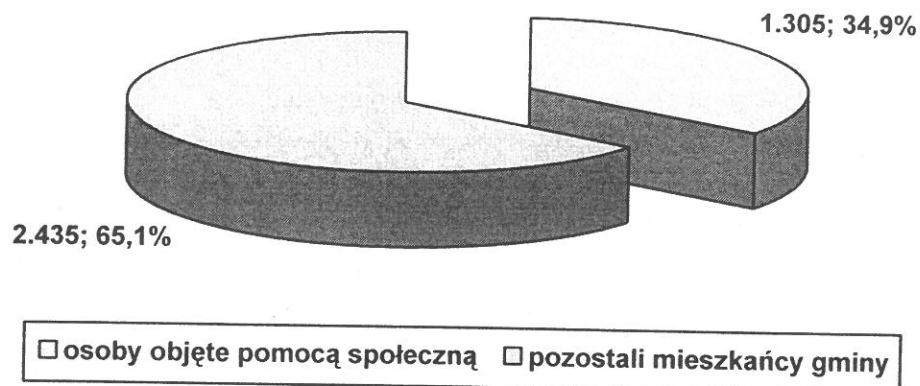

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2004-2006 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Radowo Małe ulegała zmianom. Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

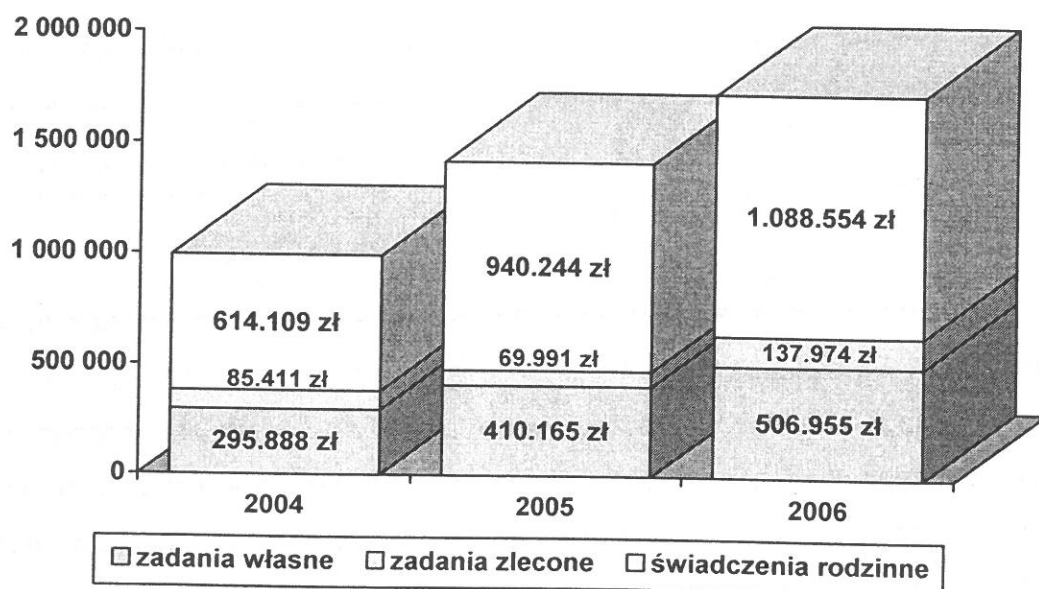
Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2006 roku

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Spośród 3.740 mieszkańców gminy, 1.305 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną i świadczenia rodzinne w latach 2004-2006

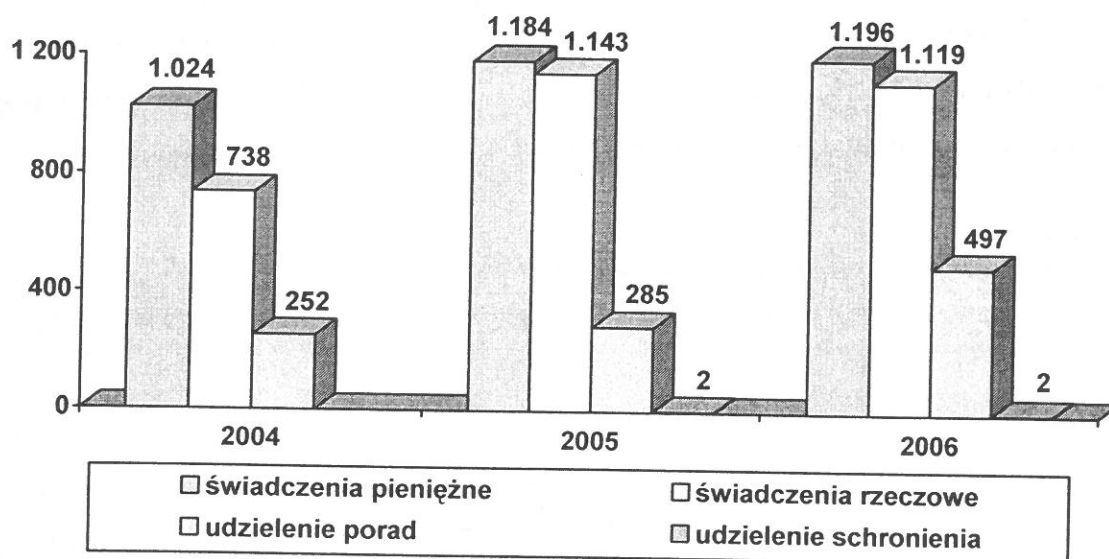
Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne oraz kwoty na zadania zlecone, w tym wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2006 zwiększały się z roku na rok. Taki stan rzeczy był efektem wzrostu ilości środków na zadania zlecone, wśród których dominującą pozycję stanowiły kwoty przeznaczone na realizację świadczeń rodzinnych.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 995.408 zł (w tym 614.109 zł na świadczenia rodzinne), w roku 2005 – 1.420.400 zł (w tym 940.244 zł na świadczenia rodzinne), a w 2006 roku – 1.733.483 zł (w tym 1.088.554 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS w latach 2004-2006 (liczba osób)

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. W latach 2005-2006 nastąpił, w porównaniu z rokiem 2003, wzrost tego rodzaju wsparcia. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

Równie istotną formą wsparcia były świadczenia rzeczowe. Liczba osób korzystających z tego rodzaju pomocy w latach 2005-2006 znacznie wzrosła w stosunku do roku 2003. W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również z porad udzielanych przez pracowników ośrodka oraz schronienia.

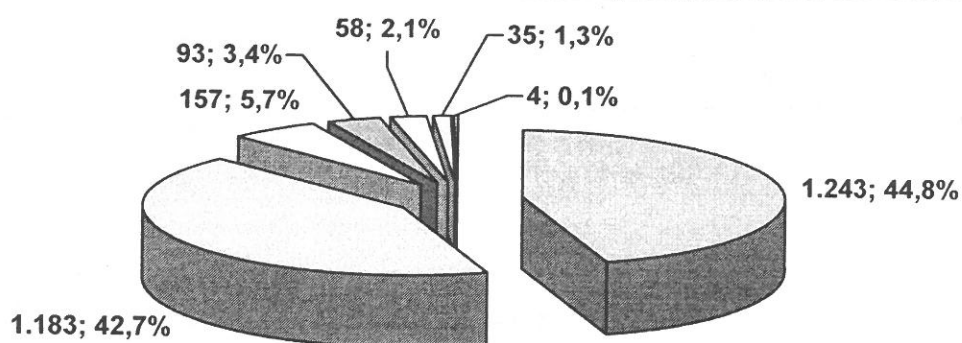
Typ realizowanych świadczeń w latach 2004-2006

Typy świadczeń	2004		2005		2006	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	1.024	250	1.184	295	1.196	310
Rzeczowe	738	180	1.143	285	1.119	290
Udzielenie porad	252	76	285	75	497	118
Udzielenie schronienia			2	1	2	1

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję OPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2006 roku (liczba osób w rodzinach)

- ☐ ubóstwo
- ☐ bezrobocie
- ☐ długotrwała lub ciężka choroba
- ☐ niepełnosprawność
- ☐ bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- ☐ alkoholizm
- ☐ inne

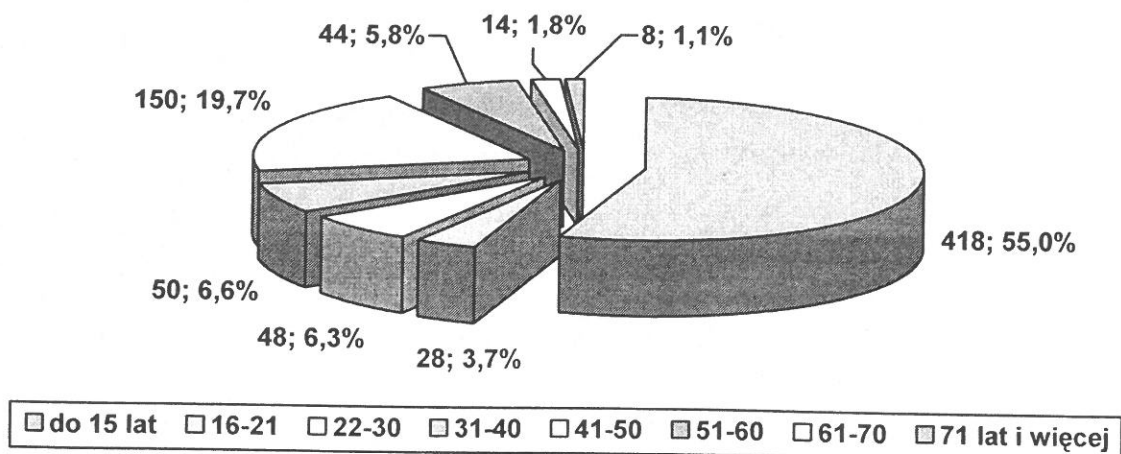
Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2006 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Radowie Małym udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 1.243 osoby w 303 rodzinach,
- bezrobocie – 1.183 osoby w 289 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 157 osób w 45 rodzinach,
- niepełnosprawność – 93 osoby w 31 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 58 osób w 25 rodzinach,
- alkoholizm – 35 osób w 11 rodzinach,
- bezdomność – 2 osoby w 1 rodzinie,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 2 osoby w 1 rodzinie.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2006 r. (według decyzji administracyjnych)

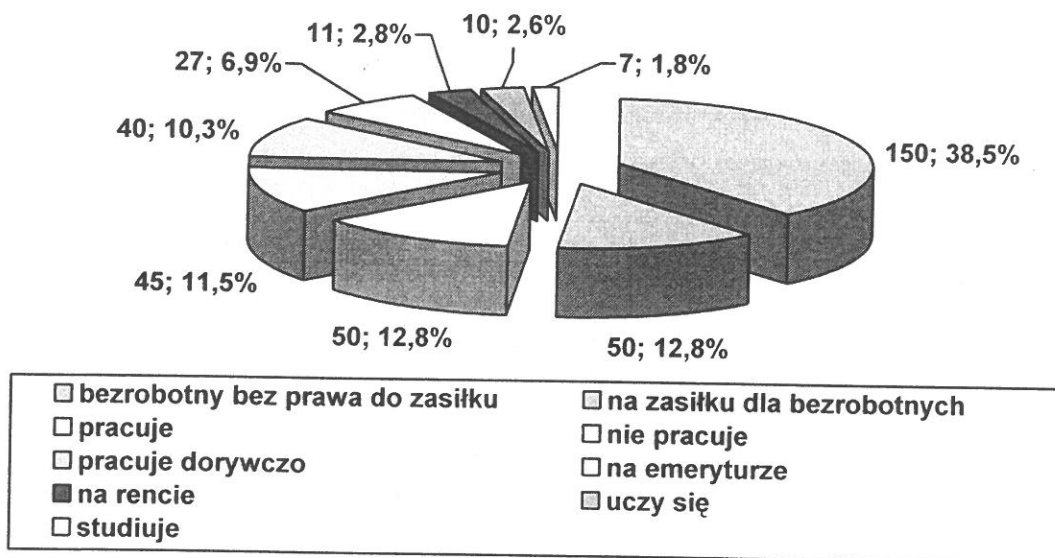

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Analizując strukturę demograficzną świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2006 roku, szczególną uwagę należy zwrócić na znaczną liczbę dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach.

Dowodzi to istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokojąca była również duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

**Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2006 r.
(według decyzji administracyjnych)**

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

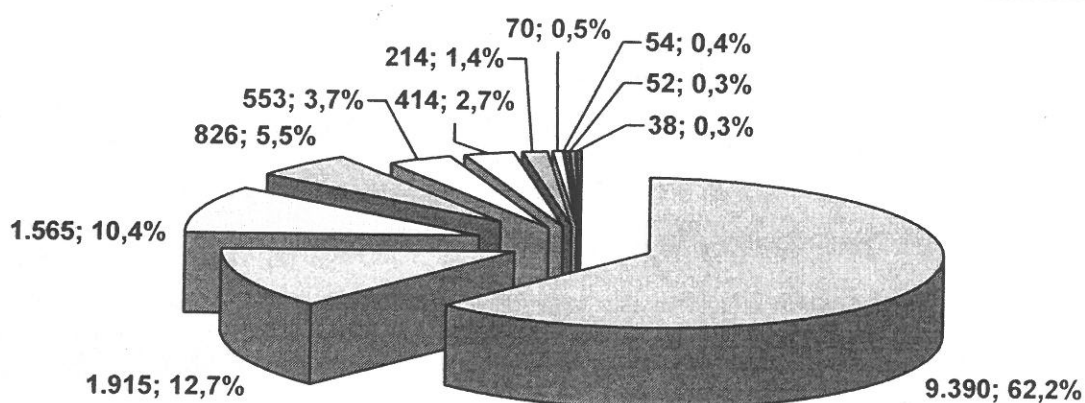
Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2006 roku stanowiły osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (150 osób). Licznymi grupami były również osoby otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych i pracujące (po 50 osób). Następne, co do wielkości, grupy stanowiły osoby niepracujące (45 osób), pracujące dorywczo (40 osób) i korzystające ze świadczeń emerytalnych (27 osób). Na kolejnych miejscach znajdowały się osoby będące na rencie oraz uczące się (odpowiednio 11 i 10 osób). Najmniej liczebną grupę stanowiły osoby studiujące (7 osób).

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy OPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W latach 2005-2006 Ośrodek Pomocy Społecznej w Radowie Małym skierował do DPS-u po 1 osobie.

Do Domów Pomocy Społecznej trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie

funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Świadczenia rodzinne przyznane przez OPS w 2006 roku

- ☐ zasiłek rodzinny
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- ☐ zasiłek pielęgnacyjny
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- ☒ dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- ☒ świadczenie pielęgnacyjne
- ☐ jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- ☒ dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radowie Małym.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka. W 2006 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Radowie Małym przyznał ogółem:

- 9.390 zasiłków rodzinnych dla 832 osób,
- 1.915 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 167 osób,

- 1.565 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 163 osób,
- 826 zasiłków pielęgnacyjnych dla 73 osób,
- 553 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 553 osób,
- 414 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 37 osób,
- 214 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 24 osób,
- 70 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 6 osób,
- 54 świadczenia pielęgnacyjne dla 5 osób,
- 52 jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka dla 52 osób,
- 38 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 38 osób.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radowie Małym przyznał również zaliczki alimentacyjne na łączną kwotę 130.677 zł oraz opłacił składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne dla odpowiednio 54 i 12 osób na sumę odpowiednio 7.375 i 441 zł.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,

- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 2 ankiety – z zespołu szkół publicznych oraz ze szkoły podstawowej. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

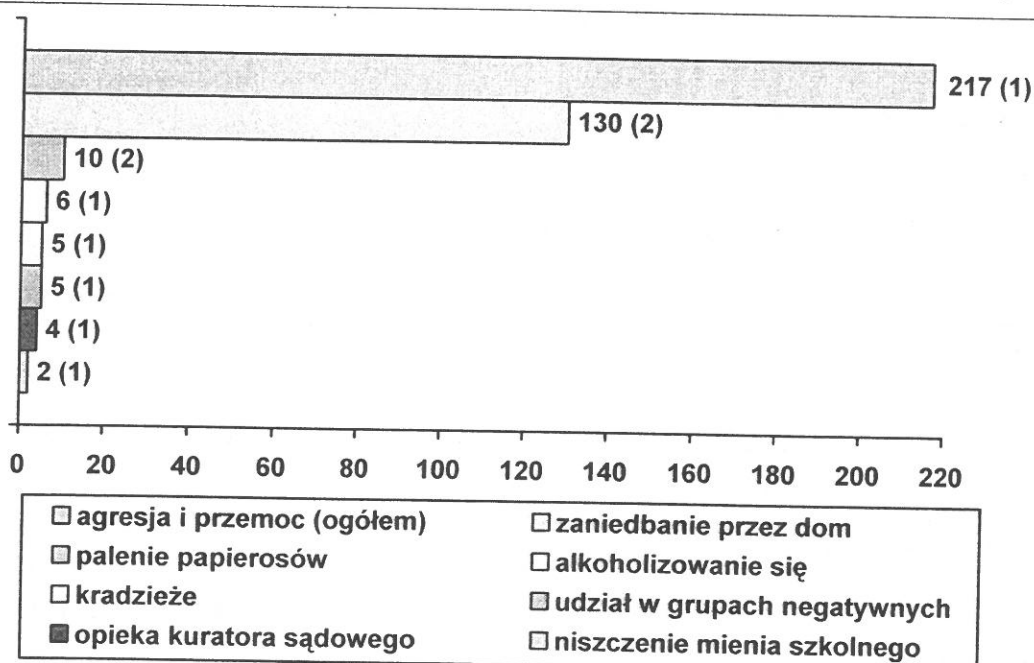
Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	1 (6)	
2	Narkotyzowanie się		1
3	Palenie papierosów	2 (10)	
4	Uciezki z domu		1
5	Kradzieże	1 (5)	
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	1 (217)	
7	Autoagresja		1
8	Przestępczość ujawniona		1
9	Niszczenie mienia szkolnego	1 (2)	
10	Udział w grupach negatywnych	1 (5)	

11	Opieka kuratora sądowego	1 (4)	
12	Przemoc w rodzinie		1
13	Zaniedbanie przez dom	2 (130)	
14	Wykorzystywanie seksualne		1

Badania własne Centrum AV.

**Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej
(liczba ujawnionych przypadków oraz liczba szkół, w których stwierdzono daną cechę)**

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym zaliczyli: stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników, zaniedbanie przez dom, sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol), udział w grupach negatywnych, kradzieże i niszczenie mienia szkolnego, a także potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na bezrobocie, złe warunki materialne rodzin, niedożywienie, apatię społeczną, a także kłopoty z dostępem do Internetu.

Obie ankietowane szkoły prowadzą dożywianie uczniów. Tylko jedna z nich posiada dostęp do Internetu i umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej. W żadnej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne. Obie szkoły zatrudniają pielęgniarkę, a jedna z nich dodatkowo pedagoga. Placówki oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. przedmiotowe koła zainteresowań, SKS, zajęcia plastyczne, ceramiczne, recytatorskie, muzyczne i teatralne), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (2 szkoły) i korekcyjno-kompensacyjne (1).

Na terenie ankietowanych szkół konieczne do przeprowadzenia są następujące działania profilaktyczne i naprawcze: pedagogizacja rodziców, podnoszenie poziomu kultury osobistej i higieny uczniów, jak również podwyższenie poziomu efektów kształcenia.

Podjmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy zdiagnozować potrzeby i oczekiwania wobec instytucji pomagających w poszukiwaniu pracy. Ponadto wskazali na potrzebę badania predyspozycji zawodowych.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (tworzenie świetlic środowiskowych, zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, organizowanie imprez lokalnych, wycieczek, obozów sportowych i turystycznych, a także półkolonii w czasie wakacji). Ponadto uznali za konieczne zwiększenie pomocy finansowej i rzeczowej dla rodzin ubogich, zapewnienie uczniom szerszego dostępu do badań profilaktycznych oraz opieki okulistycznej i ortopedycznej, jak również pomocy lekarza, stomatologa i psychologa na terenie szkoły. Sugerowali także zintensyfikowanie monitoringu w szkołach, tworzenie punktów poradnictwa rodzinnego oraz utworzenie szkół ponadgimnazjalnych na terenie gminy.

Według ankietowanych m.in. przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

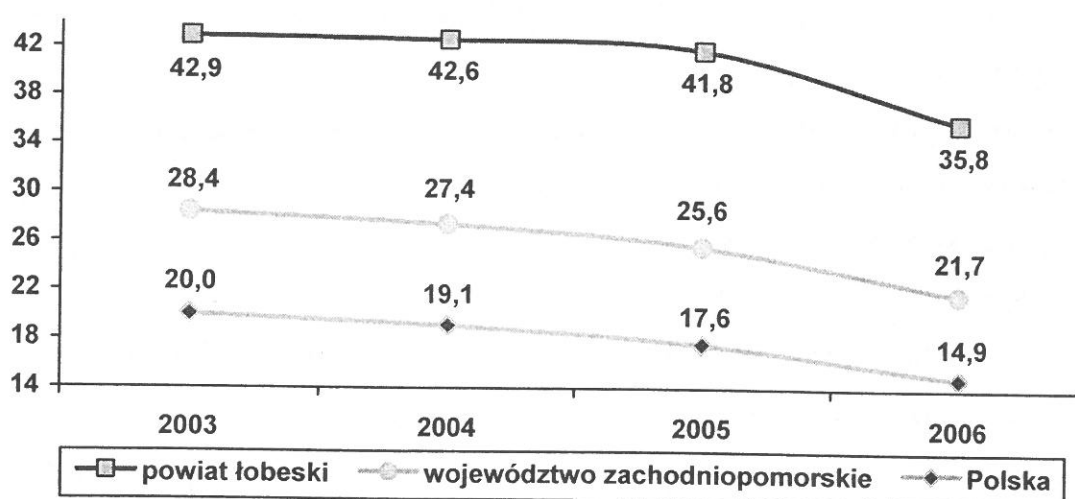
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy.

Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2006

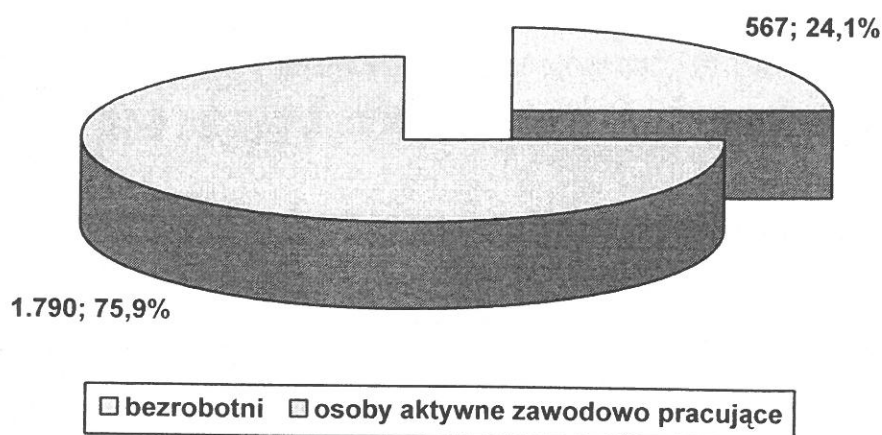
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony

narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat łobeski charakteryzował się zdecydowanie wyższą, w stosunku do województwa zachodniopomorskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie na dzień 31 grudnia 2006 roku w gminie Radowo Małe pozostawało zarejestrowanych 567 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 54,1% ogółu bezrobotnych w gminie (307 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

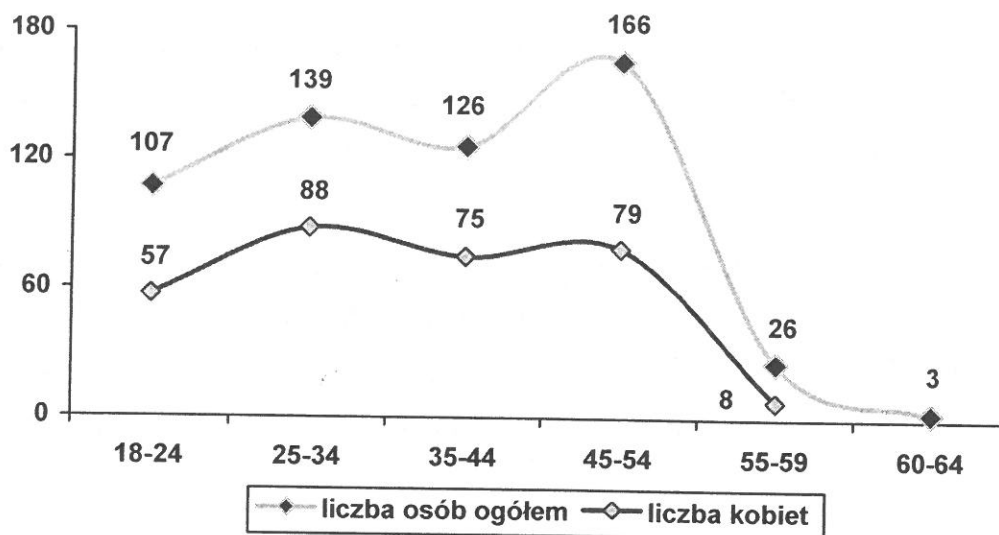
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w gminie Radowo Małe z końcem 2006 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie.

Spośród 2.357 osób z terenu gminy Radowo Małe będących w wieku produkcyjnym z końcem 2006 roku 567 osób pozostawało bez zatrudnienia.

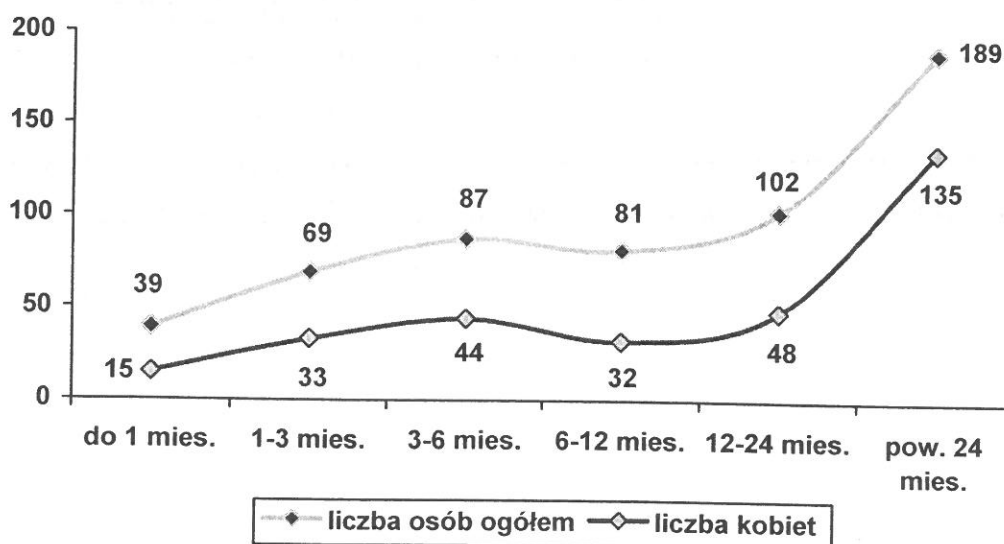
Bezrobotni według wieku z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie.

Z końcem 2006 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było osób, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Niepokoili również liczna grupa ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Największą liczbę bezrobotnych kobiet wśród ogółu pozostających bez pracy odnotowano w grupach wiekowych 25-34 lata (63,3%) i 35-44 lata (59,5%).

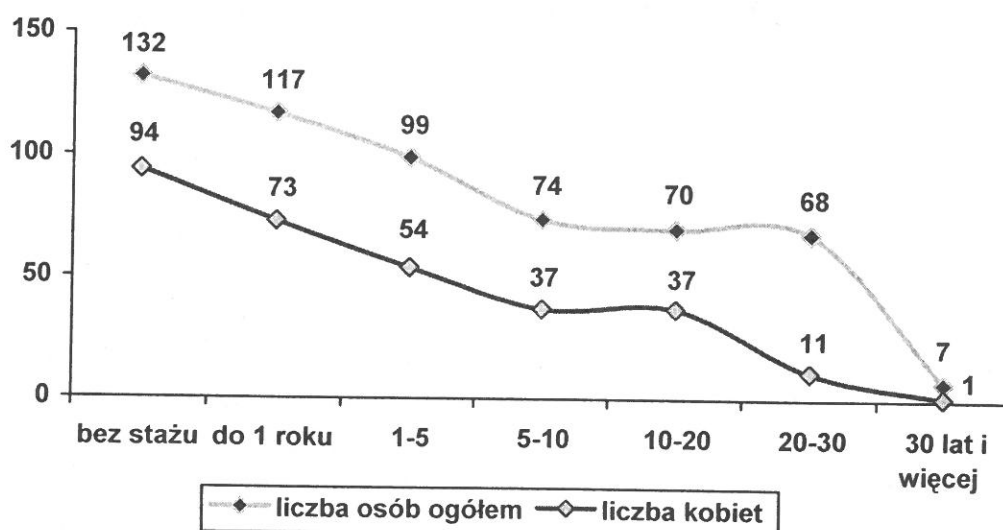
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym wykresie. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2006 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

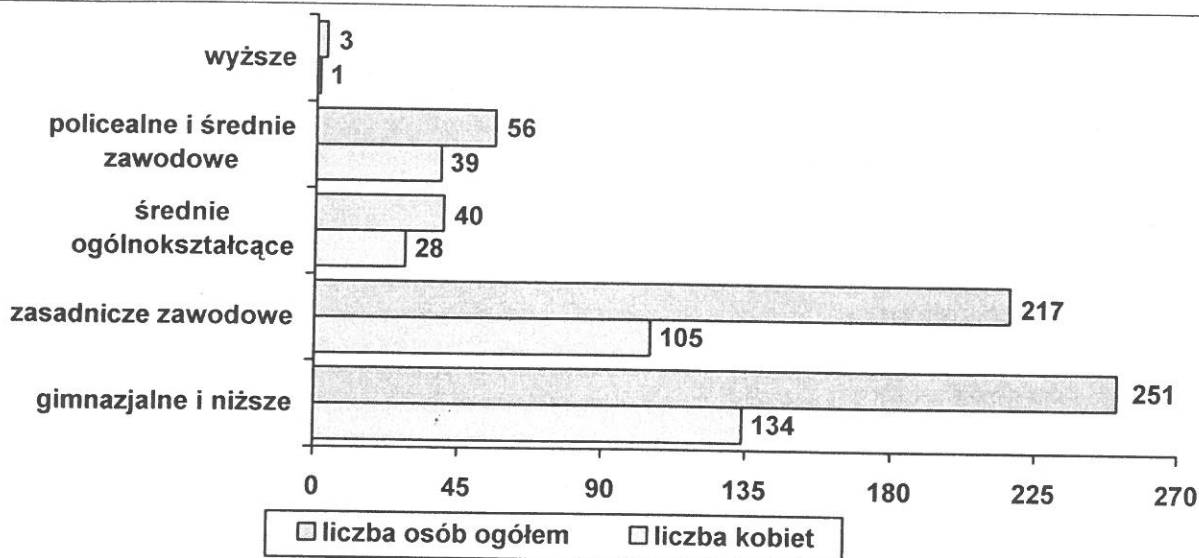
Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie.

Z końcem 2006 roku największe grupy bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez doświadczenia zawodowego oraz osoby ze stażem pracy do roku. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, którym należy umożliwić zdobycie pierwszych doświadczeń zawodowych, oraz osoby z niewielkim stażem pracy, którym należy umożliwić zdobywanie dalszego doświadczenia zawodowego.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie.

Z końcem 2006 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych

przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 338 rodzin objętych pomocą społeczną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Radowie Małym w 2006 roku, 11 rodzin liczących 35 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie

świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania. W 2006 roku podstawowe kierunki działania Komisji skupiły się na edukacji profilaktycznej i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinach alkoholików. Należały do nich m.in.:

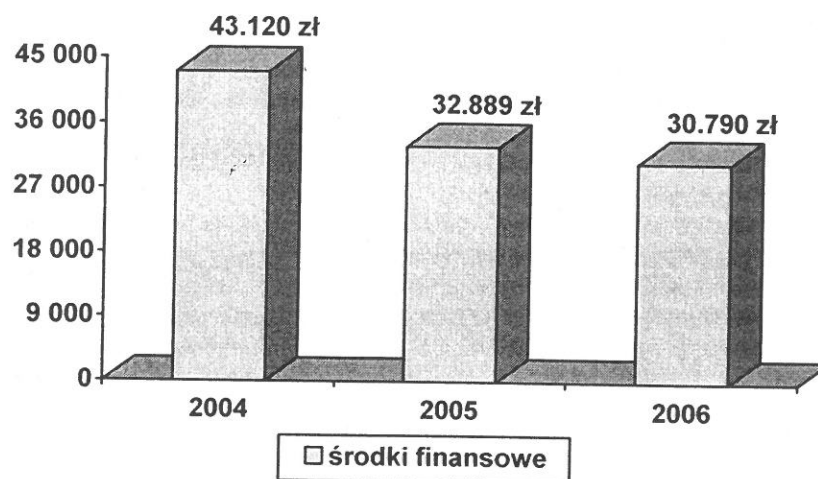
- realizacja w szkołach programu profilaktycznego „Zanim spróbujesz”;
- organizowanie wyjazdów do miejsc kulturowych (wyjazdy dla różnych grup wiekowych do Multikina w Szczecinie oraz do kina w Nowogardzie);
- sfinansowanie dla 5 osób letniego pobytu w Ośrodku Wypoczynkowym w Cieszynie Łobeskim;
- udział w Ogólnopolskiej Kampanii Profilaktycznej „Zachowaj trzeźwy umysł”;
- kontynuacja działalności świetlicy środowiskowej w Siedlicach i w Radowie Wielkim;
- przeprowadzenie zajęć warsztatowych dla uczniów klas V-VI na temat radzenia sobie ze stresem oraz z zachowaniami agresywnymi wobec nich;
- przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych na temat narkotyków, alkoholizmu, nikotynizmu;
- przeprowadzenie zajęć dla gimnazjalistów „Mówię nie – jestem asertywny”;
- wyposażenie sołectw w sprzęt sportowy.

W związku z narastającym procederem spożywania alkoholu w miejscach publicznych GKRPA współpracowała także z Powiatową Komendą Policji w Łobzie oraz dzielnicowymi w Radowie Małym.

W 2006 roku do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 13 zgłoszeń w sprawie wszczęcia postępowania administracyjnego w przedmiocie leczenia odwykowego. W wyniku tego postępowania 6 osób zostało przebadanych przez lekarzy biegłych, 3 osoby skierowano na obserwację, a 3 pacjentom wykonano zabiegi. Jeden pacjent trafił na leczenie odwykowe. Ponadto w punkcie Poradnictwa Rodzinnego w roku 2006 pracował psycholog, który przez osiem godzin miesięcznie udzielał porad psychologicznych osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom.

Obecnie pod „opieką” Komisji znajduje się 56 alkoholików, 160 dzieci z rodzin osób uzależnionych od alkoholu i grup ryzyka oraz sporo osób, które potrzebują porad lub informacji, jak pomóc sobie lub bliskiej osobie.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2004-2006

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radowie Małym.

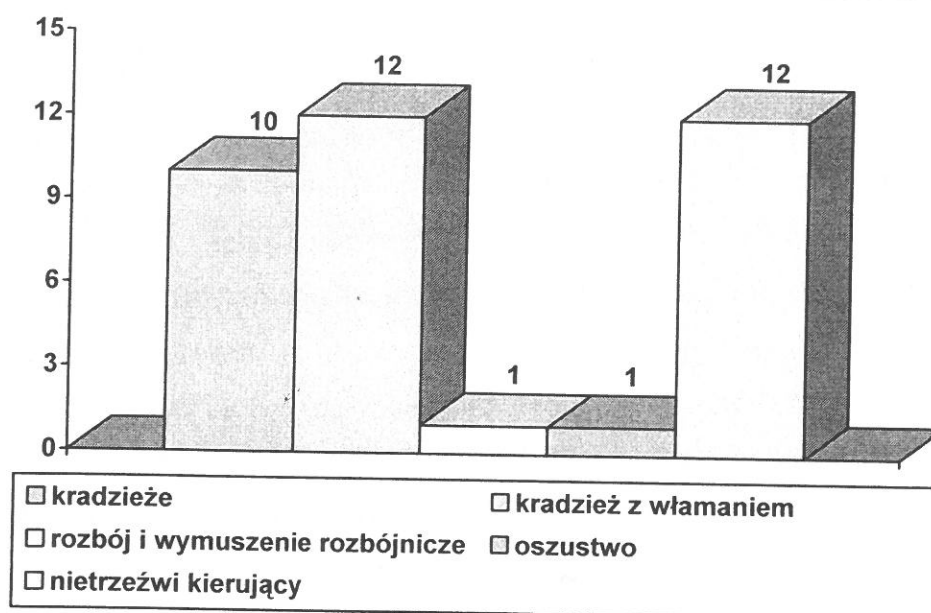
Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Radowo Małe w latach 2004-2006 spadała z roku na rok. W 2004 roku wyniosła 43.120 zł, a w latach następnych spadła odpowiednio do kwoty 32.889 i 30.790 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Radowo Małe.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2006 roku wynika, iż na terenie gminy Radowo Małe odnotowano 50 przestępstw, w tym 34 o charakterze kryminalnym (gmina była najmniej zagrożoną przestępczością w powiecie łobeskim).

Wybrane kategorie przestępstw stwierdzonych na terenie gminy Radowo Małe w 2006 r.

Dane Komendy Powiatowej Policji w Łobzie.

Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie gminy Radowo Małe w roku 2006 były kradzieże z włamaniem i kradzieże – odpowiednio 12 i 10 zdarzeń. Istotną kategorię przestępstw stanowiły również przestępstwa drogowe polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości – 12 przypadków. Ponadto odnotowano m.in. po jednym przypadku rozboju i oszustwa.

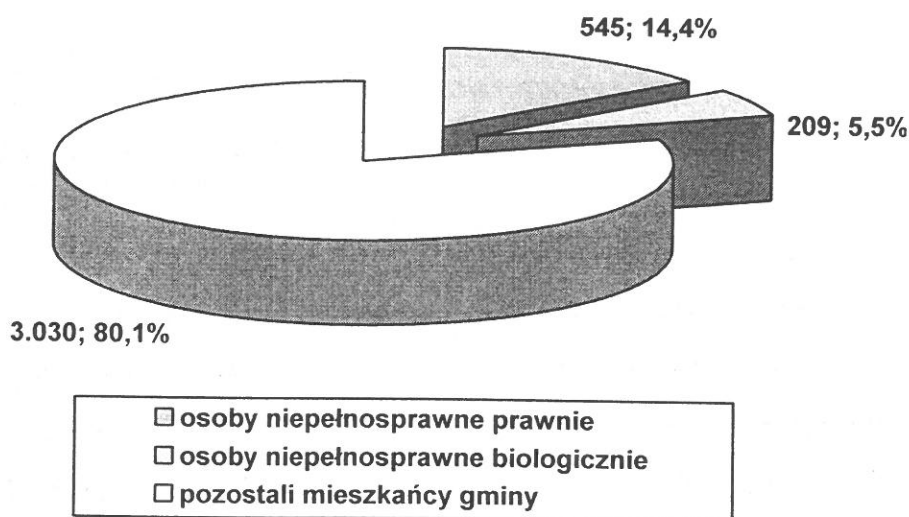
W analizowanym okresie na terenie gminy Radowo Małe dokonano 3 zatrzymań na gorącym uczynku (o 3 mniej niż w 2005 r.). Ujęto w nich 5 sprawców przestępstw. Do sądu skierowano 22 wnioski o ukaranie w związku z wykroczeniami. Ponadto nałożono 35 mandatów karnych (o 5 mniej niż w 2005 r.), w tym 14 w przypadku wykroczeń innych niż w komunikacji.

Analizując stan bezpieczeństwa w ruchu drogowym, należy stwierdzić, iż w 2006 roku na terenie gminy Radowo Małe zaistniały 3 wypadki drogowe (o 1 więcej niż w 2005 r.), w których 1 osoba poniosła śmierć, a 3 zostały ranne (dla porównania w 2005 roku 1 osoba została ranna i 1 poniosła śmierć). Ponadto zarejestrowano 11 kolizji.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

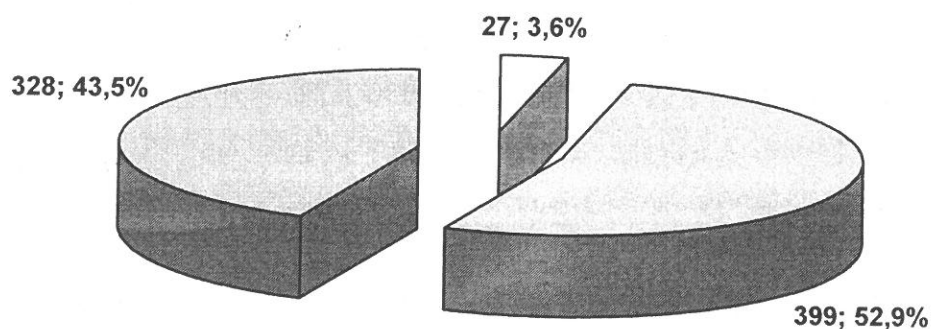
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Radowo Małe zamieszkiwały 754 osoby niepełnosprawne (w tym 339 mężczyzn i 415 kobiet), co stanowiło 19,9% ogółu mieszkańców gminy. Grupa osób niepełnosprawnych była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2006 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Radowo Małe skorzystało 31 rodzin liczących 93 osoby i była to czwarta, co do wielkości, pod

względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się, co najwyżej, wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

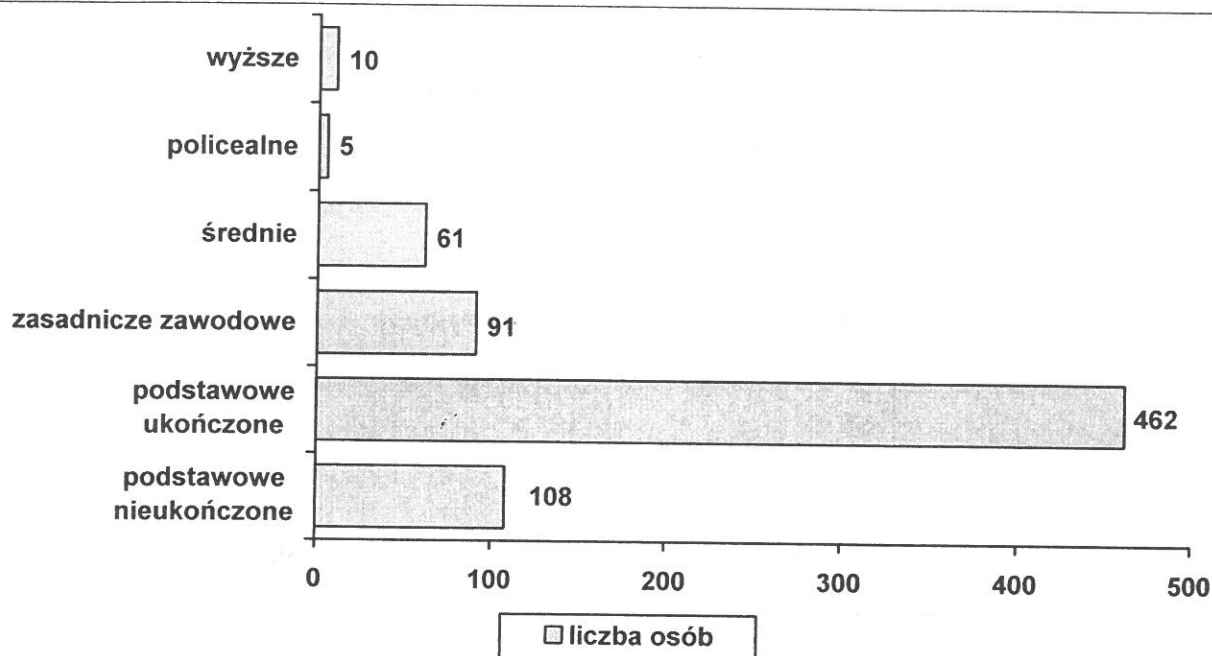

- ☐ osoby niepełnosprawne w wieku przedprodukcyjnym
- ☐ osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym
- ☐ osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku blisko 53% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (399 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym – ogółem 328 osób. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 27 osób.

Osoby niepełnosprawne według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 462 osoby.

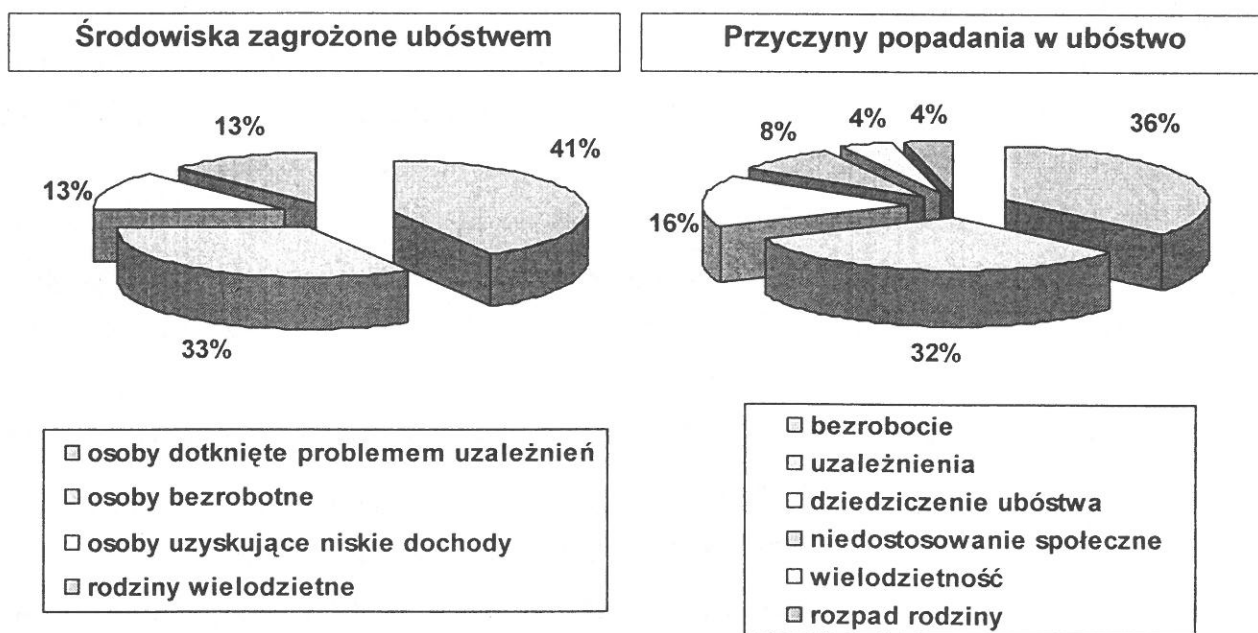
Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

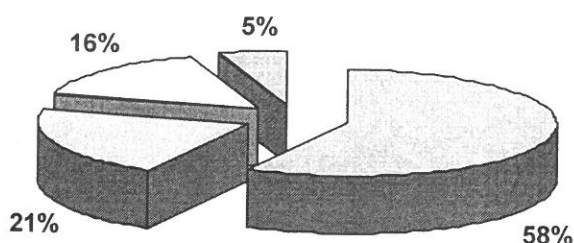
Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Badania własne Centrum AV.

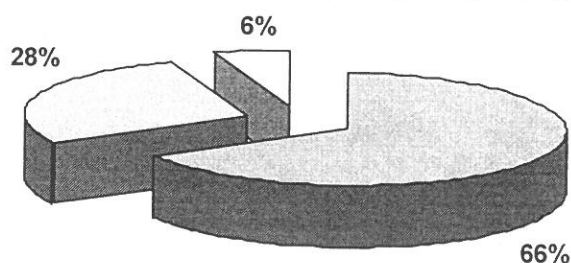
Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych uzależnieniami (41%) i osób bezrobotnych (33%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (36%), uzależnienia (32%) oraz dziedziczenie ubóstwa (16%).

Środowiska zagrożone uzależnieniami

- ☐ osoby bezrobotne
- ☐ rodziny dysfunkcyjne
- ☐ osoby uzyskujące niskie dochody
- ☐ rodziny wielodzietne

Skala problemu uzależnień

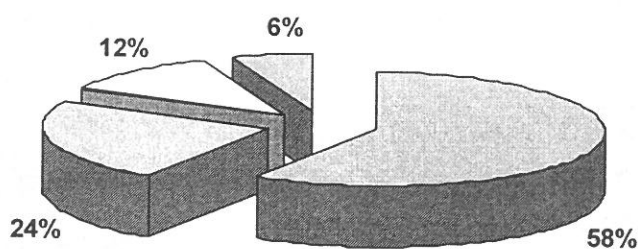

- ☐ średnia
- ☐ trudno powiedzieć
- ☐ wysoka

Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (58%), rodziny dysfunkcyjne (21%) oraz osoby uzyskujące niskie dochody (16%). Określając skalę występowania tego problemu, większość badanych (66%) oceniła ją jako średnią. Jednocześnie 6% ankietowanych stwierdziło, iż skala uzależnień w gminie jest wysoka, a aż 28% osób nie miało zdania.

Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

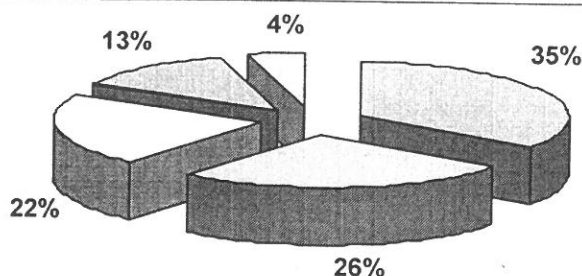

- ☐ raczej tak
- ☐ raczej nie
- ☐ trudno powiedzieć
- ☐ nie

Badania własne Centrum AV.

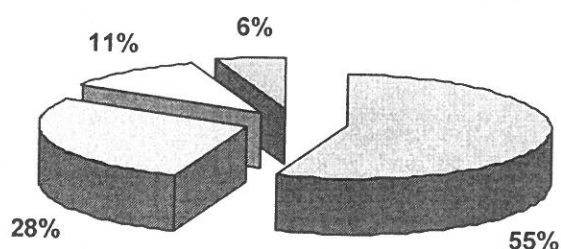
Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, większość ankietowanych (łącznie 58%) wyraziła pozytywną opinię. Odmiennego zdania było w sumie 30% osób, a 12% respondentów nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Problemy społeczne dotyczące osób starszych

- ☐ choroby
- ☐ samotność
- ☐ niepełnosprawność
- ☐ brak opieki ze strony rodziny
- ☐ niedostosowanie społeczne

Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

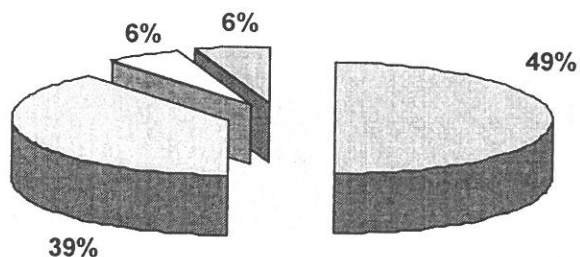

- ☐ raczej tak
- ☐ trudno powiedzieć
- ☐ raczej nie
- ☐ nie

Badania własne Centrum AV.

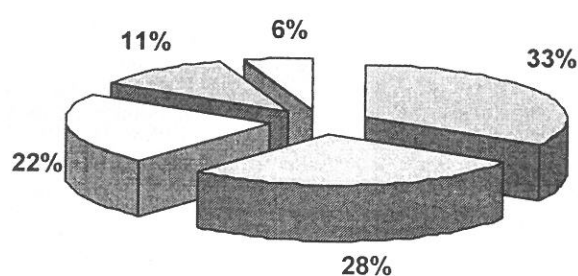
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotyczące tę grupę osób podawali choroby (35%), samotność (26%) oraz niepełnosprawność (22%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, większość respondentów (55%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca, zaś łącznie 17% badanych było odmiennego zdania. Jednocześnie aż 28% respondentów nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

- ☐ raczej tak
- ☐ tak
- ☐ nie
- ☐ trudno powiedzieć

Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

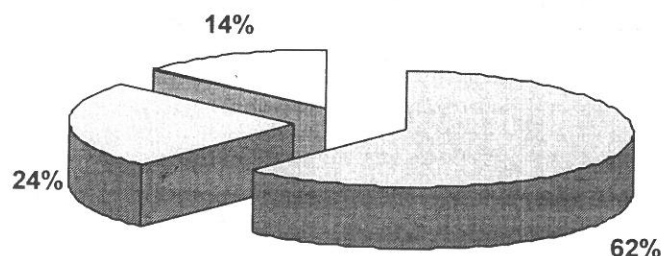
- ☐ raczej nie
- ☐ trudno powiedzieć
- ☐ nie
- ☐ raczej tak
- ☐ tak

Badania własne Centrum AV.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (88%) wypowiedziała się pozytywnie, tylko 6% ankietowanych było przeciwnego zdania, zaś 6% zapytanych nie wyraziło opinii na ten temat. Jeśli

natomiast chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to większość respondentów (łącznie 55%) stwierdziła, iż jest ona raczej niewystarczająca lub niewystarczająca. Odmiennego zdania było łącznie 17% ankietowanych, a aż 28% osób nie wyraziło opinii.

Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych

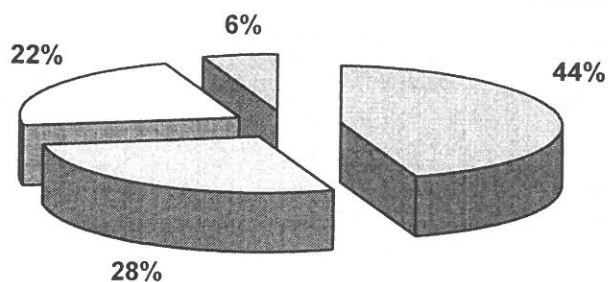

- ☐ utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych
- ☐ bariery architektoniczne
- ☐ utrudniony dostęp do usług opiekuńczych

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (62%) oraz bariery architektoniczne (24%).

Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

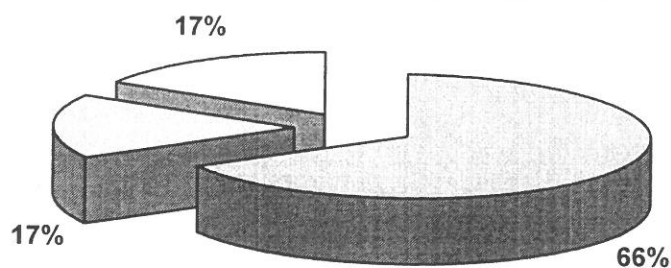

- ☐ tak, znam takie osoby
- ☐ nie znam takich osób
- ☐ nie słyszałem o takich osobach
- ☐ słyszałem o takich osobach

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce jej mieszkańcom. Łącznie połowa badanych stwierdziła, iż wie o fakcie zamieszkiwania takich osób w gminie.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

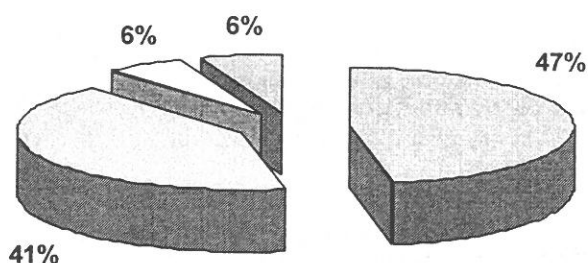

- ☐ słyszałem o takich przypadkach
- ☐ tak, znam takie przypadki
- ☐ nie słyszałem o takich przypadkach

Badania własne Centrum AV.

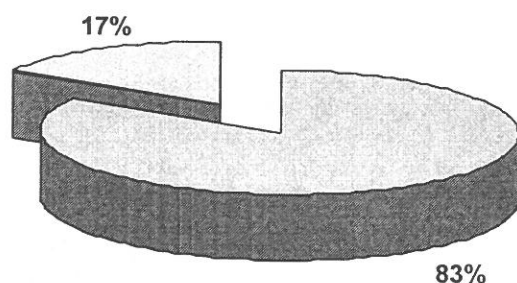
Podejmując kwestię zjawiska przemocy domowej, łącznie aż 83% badanych stwierdziło, iż zna takie przypadki bądź też o nich słyszało. Odmiennej zdania było 17% respondentów.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

- ☐ raczej tak
- ☐ tak
- ☐ raczej nie
- ☐ nie

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

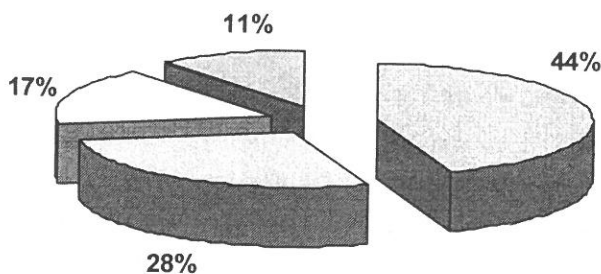

- ☐ doświadczenia własne
- ☐ dowiadczenia innych osób

Badania własne Centrum AV.

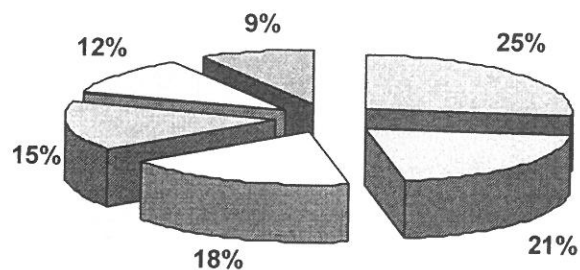
Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to badani w zdecydowanej większości czują się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie (88%). Odmiennej zdania było 12% pytanym, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymienili częste napady, częste włamania i kradzieże oraz słabe oświetlenie. Głównym źródłem wiedzy badanych na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były doświadczenia własne (83%).

Czy pomoc OPS-u jest wystarczająca?

- ☐ raczej tak
- ☐ tak
- ☐ trudno powiedzieć
- ☐ raczej nie

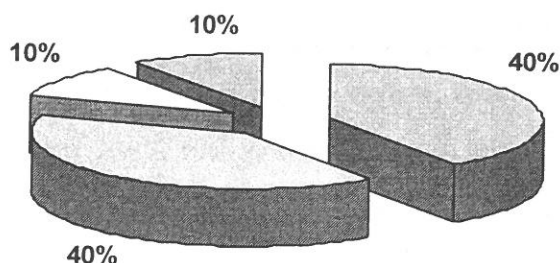
Jaką formę wsparcia powinien oferować OPS?

- ☐ aktywizacja bezrobotnych
- ☐ doradztwo
- ☐ praca socjalna
- ☐ wsparcie rzeczowe
- ☐ pomoc finansowa
- ☐ usługi opiekuńcze

Badania własne Centrum AV.

Ocena pracy pracowników socjalnych

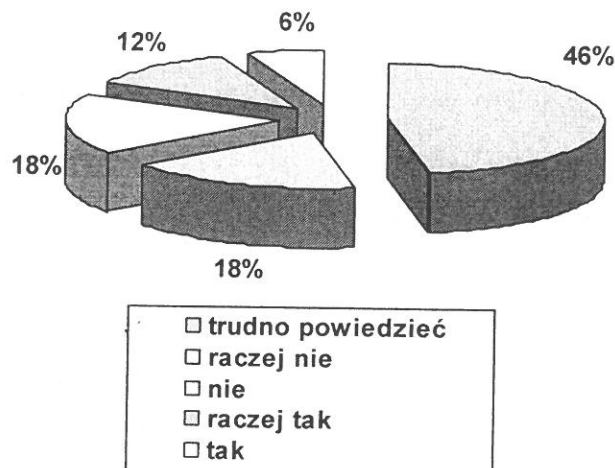

- ☐ dobra
- ☐ bardzo dobra
- ☐ przeciętna
- ☐ nie mam zdania

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez OPS, zdecydowana większość badanych (łącznie 72%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 11% respondentów, a 17% osób nie było w stanie określić swojego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować OPS, respondenci najczęściej wskazywali aktywizację bezrobotnych (25%), doradztwo (21%) oraz pracę socjalną (18%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, to zdecydowana większość badanych (łącznie 80%) oceniła ją dobrze lub bardzo dobrze, 10% osób uznało ją za przeciętną, a 10 ankietowanych nie miało zdania.

**Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe
zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?**

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, najwięcej badanych (46%) nie miało w tej kwestii zdania. Wśród osób, które zajęły w tej kwestii stanowisko, przeważały opinie negatywne. Łącznie 36% respondentów stwierdziło, iż pomoc świadczona przez organizacje pozarządowe nie jest adekwatna w stosunku do potrzeb ludności gminy, a w sumie 18% ankietowanych było odmiennego zdania.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale,
- istnienie organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym, z którymi współpracują władze lokalne,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy,
- wysokie bezrobocie długotrwale wśród kobiet i mężczyzn,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale.

Szanse

- współpraca władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- przestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy między władzami gminy a organizacjami pozarządowymi,
- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- utrudniony dostęp do kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- adekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych,
- odpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- upowszechnianie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- ograniczony stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,

- wysoki poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- nieodpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- nieodpowiednio przygotowana baza lokalowa; brak bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,

- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym, wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej,
- zadowalający poziom życia osób starszych.

Słabe strony

- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- brak działań w zakresie poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- szkolenia dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych oraz dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych.

Zagrożenia

- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- zjawisko migracji ludzi młodych na inne tereny,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności aktywnie działających organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje rządowe,
- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych.

Słabe strony

- brak zaangażowania środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- brak wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- utrudniony dostęp do placówki oświatowej zajmującej się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty,
- wystarczająca, w stosunku do potrzeb, ilość wykwalifikowanej kadry.

Zagrożenia

- przeciążenie pracowników socjalnych dużą liczbą zadań,
- nieodpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów w zakresie służb pomocy społecznej,
- złe finansowanie pomocy społecznej,
- brak wykwalifikowanej kadry przygotowującej wnioski o środki unijne.

Inne słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- łatwy dostęp do Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, ruchowo i z autyzmem,
- łatwy dostęp do świetlic TPD funkcjonujących w miejscowościach na terenie gminy,
- organizowanie przez szkoły dla dzieci i młodzieży kół zainteresowań, kół teatralnych wycieczek, półkolonii.

Słabe strony

- brak ścisłej współpracy pomiędzy organizacjami pomocowymi,

- niski poziom aktywności środowiska lokalnego we wspieraniu działań na rzecz osób wymagających pomocy,
- brak współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a środowiskiem lokalnym,
- niewystarczające działania na rzecz osób bezrobotnych w celu poprawy ich sytuacji życiowej (np. brak punktów konsultacyjnych, psychologa, doradcy zawodowego itp.).

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie na terenie gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej mieszczący się w Radowie Małym. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest Gmina Radowo Małe. Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Kadra zatrudniona w OPS-ie (kierownik, 2 pracowników socjalnych oraz 1 inny pracownik) uczestniczy w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, konferencje, warsztaty i seminaria: „Wdrażanie Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce”, „Rozwiązywanie trudnych sytuacji z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną”, „Ustawa o świadczeniach rodzinnych”, „Kontrakt socjalny”, „Ustawa o dłużnikach alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej”, „Koordynacja świadczeń rodzinnych”, „Bezdomność – rozwiązywanie problemów”, „Zaliczka alimentacyjna – postępowanie i praca z komornikiem oraz prokuraturą”, „Analiza problemów rodziny, celów pracy z rodziną, założenia projektów pracy, tworzenie matrycy projektu oraz ostateczny kształt projektu pracy z rodziną”, Postępowanie wobec świadczeń rodzinnych i zaliczki

alimentacyjnej”, „Strategia rozwiązywania problemów społecznych”, „Prace społecznie użyteczne” i „Obsługa sprawozdań i zbiorów centralnych”.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Radowo Małe funkcjonuje 15 organizacji pozarządowych oraz są 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminny dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiedni akt prawa miejscowego dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Jest to uchwalany corocznie przez Radę Gminy „Program współpracy Gminy Radowo Małe z organizacjami pozarządowymi”. Umożliwia on podejmowanie gminie współpracy z ww. organizacjami w następujących formach:

- zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych wraz z przekazaniem dotacji na ich sfinansowanie lub dofinansowanie w trybach przewidzianych ustawą lub przepisami szczególnymi,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i realizowanych zadaniach, w szczególności poprzez publikowanie informacji na stronie internetowej gminy,
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych dotyczących sfer współpracy poprzez udostępnianie projektów tych aktów na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Radowo Małe.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE W GMINIE RADOWO MAŁE

1. Stowarzyszenie Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Radowo Małe, 72-314 Radowo Małe 21.
2. Stowarzyszenie Rozwój Wsi Siedlice i Okolic „Wspólna Sprawa”, Siedlice 16a, 73-155 Węgorzyno.
3. Ochotnicza Straż Pożarna Siedlice, 72-314 Radowo Małe.

4. Ochotnicza Straż Pożarna Radowo Wielkie, 72-314 Radowo Małe.
5. Ochotnicza Straż Pożarna Czachowo, 72-314 Radowo Małe.
6. Ochotnicza Straż Pożarna Rogowo, 72-314 Radowo Małe.
7. Ochotnicza Straż Pożarna Gostomin, 72-314 Radowo Małe.
8. Ochotnicza Straż Pożarna Radowo Małe, 72-314 Radowo Małe.
9. Związek Ochotniczych Straży Pożarnych – Zarząd Gminny, 72-314 Radowo Małe.
10. Polski Związek Wędkarski „Sumik” Radowo Małe, 72-314 Radowo Małe 89b/5.
11. Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci – Ofiar Przemocy w Radowie Małym, 72-314 Radowo Małe 56.
12. Demokratyczna Unia Kobiet – Klub w Radowie Małym, Siedlice 16, 73-155 Węgorzyno.
13. Ludowy Klub Sportowy „RADOVIA”, 72-314 Radowo Małe 21.
14. UKS „MINI-GIER”, Szkoła Podstawowa w Radowie Małym.
15. Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe, Urząd Gminy w Radowie Małym, 72-314 Radowo Małe.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Radowo Małe korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

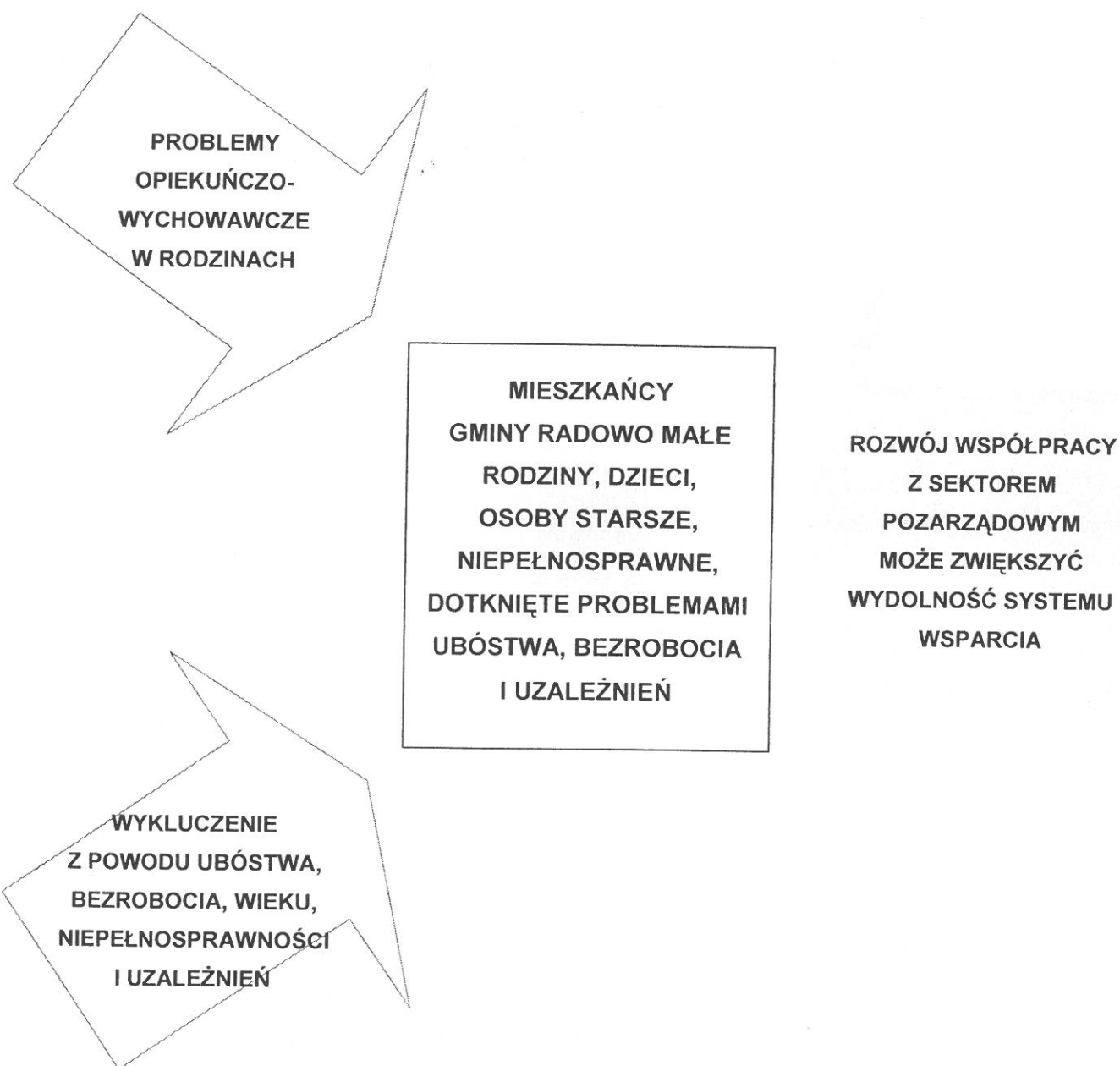
Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka. Równie ważne jest przeciwdziałanie ubóstwu, głównie z powodu bezrobocia, stwarzającemu zagrożenie bezdomnością. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom niepełnosprawnym i starszym – grupom licznym w gminie i zarazem szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym

zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto rozwijać ruch pozarządowy i zacieśniać z nim współpracę, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

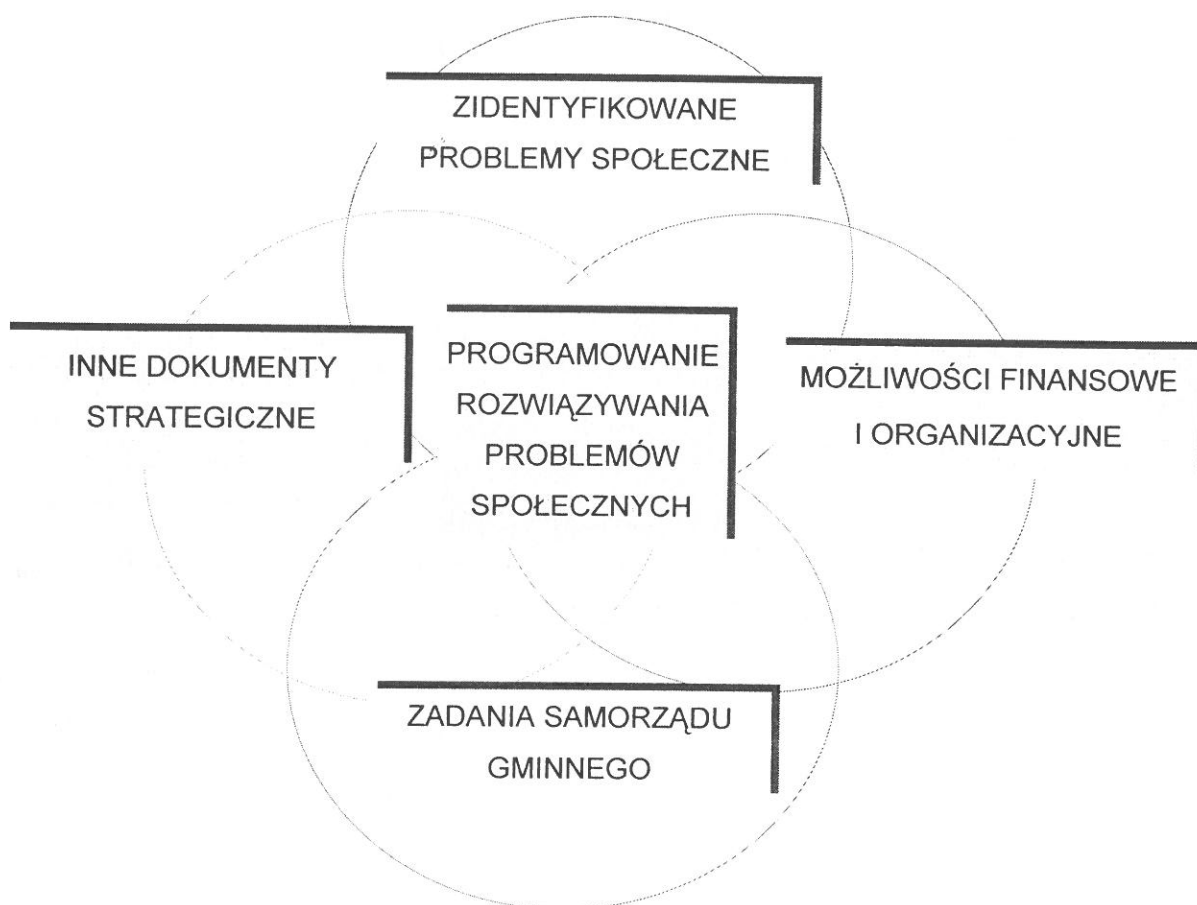
Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

2.12.1. PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY RADOWO MAŁE, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE
KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2.12.2. ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA RADOWO MAŁE
– SOLIDARNI MIESZKAŃCY,
AKTYWNI WE WSPIERANIU RODZIN
I ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH**

3.2. CELE STRATEGICZNE, SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Problem:

Rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka.

Cel strategiczny 1.

Wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Cele szczegółowe:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Pomoc niepełnosprawnym i długotrwale chorym dzieciom i ich rodzinom.
3. Pomoc rodzinie w kształceniu i wszechstronnym rozwoju dzieci i młodzieży.
4. Pomoc dzieciom z rodzin patologicznych oraz całym rodzinom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
 - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Zapewnienie rodzinom i osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do pomocy pedagogicznej, psychologicznej i prawnej – tworzenie na terenie gminy punktów poradnictwa rodzinnego.
4. Tworzenie świetlic wiejskich, w tym środowiskowych, socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania

czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.

5. Zapewnienie bezpłatnej lub taniej opieki nad dziećmi dla pracujących oraz podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe osób samotnie wychowujących dzieci – podjęcie działań w kierunku zwiększania liczby placówek przedszkolnych na terenie gminy.
6. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci.
7. Tworzenie grup samopomocowych, w szczególności dla samotnych matek.
8. Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.
9. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
11. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
12. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
13. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
14. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, rekreacyjno-sportowe, koła zainteresowań, festyny rodzinne, wycieczki) oraz dofinansowanie i organizowanie wypoczynku letniego i zimowego.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Pogłębiający się obszar ubóstwa, głównie z powodu bezrobocia, zagraża poprawnie funkcjonującej wspólnocie lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych. Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy stwarza konieczność zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności zwiększa się również liczba osób niepełnosprawnych. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić grupom dotkniętym uzależnieniami – problemami bardzo często będącymi przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 2.

Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele szczegółowe:

1. Pomoc osobom dotkniętym i zagrożonym problemami ubóstwa i bezrobocia.
2. Usprawnianie osób niepełnosprawnych i seniorów.
3. Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1:

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Rozwijanie stałej współpracy jednostek Urzędu Gminy i Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. upowszechnianie ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach i kursach umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych (ze szczególnym uwzględnieniem osób powyżej 45 lat), organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych.
3. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych, aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia im wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa i zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
4. Podjęcie działań w kierunku uruchomienia na terenie gminy punktów poradnictwa psychologicznego i doradztwa zawodowego dla osób bezrobotnych.

5. Zapewnienie najuboższej ludności gminy jednego gorącego posiłku dziennie.
6. Systematyczne doszkącanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
7. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.
8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze wykluczenia społecznego, mogącymi zorganizować Klub Integracji Społecznej.
9. Współdział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
10. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez:
 - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
 - ułatwienie kontaktu z placówkami rehabilitacyjnymi,
 - ułatwianie kontaktu z placówkami służby zdrowia,
 - uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
 - rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,
 - rozwój oferty kulturalnej adresowanej do osób w podeszłym wieku w celu ich aktywizacji.
3. Podjęcie działań w kierunku organizacji na terenie gminy klubu seniora w oparciu o tradycje wspólnoty sąsiedzkiej, ewentualnie, w sprzyjających okolicznościach, utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych.
4. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym:
 - budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,
 - organizowanie czasu wolnego w formie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych.

5. Wsparcie materialne dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnoprawnych.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych – podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładu pracy chronionej.
7. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do wsparcia psychologicznego.
8. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.
9. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3:

1. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy.
2. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
3. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
4. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
5. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
6. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek – organizowanie spotkań i szkoleń poświęconych tej tematyce.
7. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia.
8. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.

9. Zapewnienie osobom uzależnionym i współuzależnionym dostępu do wsparcia psychologiczno-prawnego.
10. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
11. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej,

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 3.

Wzmacnianie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów

Cele szczegółowe:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej.
2. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
3. Stwarzanie korzystnych warunków dla powstawania nowych organizacji pozarządowych na terenie gminy.
4. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do rozbudowy struktur pozarządowych.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet, na łamach prasy lokalnej, organizowanie spotkań, utworzenie na terenie gminy punktu informacyjno-konsultacyjnego.
4. Propagowanie idei samopomocy i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej – upowszechnianie pozytywnych skutków działań obywatelskich.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki i inne kościoły, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
6. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji

pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.

7. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już działających na terenie gminy poprzez systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach, regularne spotkania oraz wymianę doświadczeń.
8. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.